

Heilike Envidigheder hefte sig lettest ved det Liv, der ind-
vies til Studier? -

Mannefladmanden gaaf saa, at der gives mig en Sjændeudret,
 f. Ex. en persons Gang, sand Vedhæft og en, hvoraf man med
 samment Billedet saa afgjøre, til hvilken Stand han kommer,
 hvad han begjærligst vil være, og s. s. og mig at det, at de følger
 sig saameget effandommeliggjæde med at Maanedene, der sig
 vore fra hans Begjærliggjæde, at de saameget ellers ubetydelig, end
 flydelse gaa fulde hans Hærfølgelse. Men mildt f. Ex. ellers liden
 gjæde en Hæder eller en Matros fra anden Side, om ogsaa ellers
 det, der gaae som det. Tilgjøre os det ellers rigtig klart, hvad det
 er, der er Plegt det, om en dog sigs vi frege, naar mig at faa sand
 Maanedene: "Ja han er Hæder," eller: "han er Matros," og man liden
 de ad den maaned anden Hæder, der bærer det Maaned. Li-
 gsaameget som Nativen om adskillige fra fremmede Side med
 deres Lægenomstændige, dels med deres Billeddragt, deres Plett
 og Aend, saaledes findes der ogsaa ellers en Nativen om
 alle Indvinderne saa flere Løffelliggjæde, der sigs fra deres
 fulde Løffelliggjæde, at det mildt vore imidlertid at gaagene den
 alle. Ogsaa de vore Løffelliggjæde, som vore Begjærliggjæde i de
 nu gaae, er ogsaa nok vore at tage med: Betragtning, naar
 vi vore os en Løffelliggjæde, der, om ellers anden Omstændig-
 heds indvirkning, skal vore nyste for vore fulde Liv. Til vore
 i det Solgæde lidt vore betragte det Liden Betragtning
 og effandommeliggjæde, som ligger os vore, om ellers de
 Hæder.

Naar vi for tale om Studier, da maer vi deres forsaad
 saadanne Ogler, der ogsaa den vorefuldige dal af vore Hæder.

faufat, altsaa det konglige Byhol, det ogfaa dybe Graufteuget
i au eller anden aulalt Koning af Hidsruffaborn. Natog at
faadant Lys, blot fallygt til Hidsin, nly fjendit naturligt
i forffallig Grad, maafom mange fup. sigfede, at vil fige,
Doragnufede og fjenddommaligfede, faatall i aauldlig feni
laynely faufende, der groge fig fau dybt ind i nord fela Hopsen,
at ni ikke godt bimeu freggion os for dem. den Hidsrunden
Lys freggeer meft i fane lilla Hidsrundenly, der lums fau
med fime Leger, der flinger fig al den aauldige Lys, fane
Leyne blim fane Leyne, ja uindindelig, de er fane ftoffe Lyft.
fau fau de fellor ille fauengne Lyligfad til at fode i Hids
den Limmul og Loru, der gualtote Bds af Lint gaer for
Hidsfadren kalt for fau, h i det kan fau ille kofte til i
fime Leger. fau blim i daufold til det aluindlige gualtote,
Loruend og fligind Maunfaling gaa an Maade fouden, der
fadde for fiddt fpanum i Kibuloruot. rogan, iden at fau fau
at rogan vat fofaring, uagru vighy Kijindfad til Maun
fauu og den fjoim og Loru. Ofte gaer fane Hidsin meft
ind gaa an aulalt Koning af Hidsruffaborn, og da er fau and
en uuer indfat for gaufte at ogflinger drap og foudde fig der.
det fau gaer fau lat, fau man ofte fofagt om de fove Afro
uorn, at de man floye gaa fjennelan, uuan Taabes gaa fode
fued Under de, oue et faadant Lys uua gime den Hids Loru
der fela fufoulygfad at narigt Hanzel, fjennuindlyt aldr,
let kan indrifet af andre Lortofold. fjennuindlyt uua naturol
nit ille fagt, at det gaer alle Hidsrunden fauladot, uag, det vil
de i Paufad uua en fjoryly Taude, faid det nar Liffoldet, og det
vil de nigt fjendte Kijindfode de flafte til uogrufunde at gime fig
af dem. Man det er fellor ille fauladot, Hidsrunden fjalle bi
trage til at danne, til at indredde Kunder og Coudingam, og det

kort
1

ke Maal den meget godt maant, siden at man derfor behøves faa
aldrig at opsluges derpaa, at man derom ude forsvinner an-
de, mangfa lige faa uotruende. Chy. Hvis det kan man sigg
og det her vi sa ogsaa: den følgende Betragtning sold fast
gaa - at det lat kan gaa faalder, og at det ogsaa ofte istruind-
fa tildele blivne Erfoldet. —

Disse uforsigtigheds prolle sig saamal til den Hvidroende aandelige
som laaguelig. Høfse. Jau vil løse sig til alle, og andet end
det, jau kan løse sig til alle falsk hende sig til, saam jau ikke us-
gaa Hvidstet om, og bryder sig mangfa feller ikke om at faa at vi-
de. Jau solder sine den allermindstelligste Omgang med andre
Mennesker, raadforer sig ikke med dem, taler ikke med dem om
det, jau kunde mere: Trind om, og det kan faalder uimuligt sin-
gaant, at jau saam at meget uforsigtigt til gaa det Omst. af det
som forkommer: det Konglige Liv. Jau saam nu forland Ma-
nig om falsk Hviden, ja den Hvidstet: Jaus Hvidstet
kan endog prolle sig til begrebet om det, der er at Menneske sig-
tigt, til begrebet om Gud. Jaus mangfa mig Hvidroende er det
ikke gaant faalder, at jau med Hvidstet af lorde Hvidstet er kom-
men til at trind om alle det Hvidstet, om det Hvidstet og
Ogsaldstet, ja endog om, at der var en Gud til, indtil jau med at
tale med andre Mennesker saam sin begrebet og lorde, og
saam at fa, at det, jau far løst, meget godt lader sig bringe i
Denllang med begrebet om at sigstet Hvidstet. Man indvoldi-
de saam man ogsaa Hvidstet gaa, at at faalder Menneske, der
omgang er kommen til at trind, fladst dybar og dybar med
seker sig: den Hvidstet, for om uimuligt dog at utgrænse. Re-
gnet, der endog Hvidstet saam Hvidstet Hvidstet til Trøst, og jau
Hvidstet det ikke, jau gaant midt og midt i sin Gvilde.
og mangfa tilfælde mangfa Hvidstet Hvidstet

Jeg for det hævde og overbevise Mennesket om det vunder-
lige Løb med Sjæle i den Evige, men det
kommer til at gaa og gruble om det, som man aldrig kan
finde ud af; men godt og glædeligt er det da, om man kan sig-
te sig selv: 'Jeg vil ikke minde gruble derom'; og man kan
for Sværligt vel til at udføre sin Beslutning. — Endelig
dermed forer mig Løbet, som forvildes det vidste, som
kommer til at føle en ufluelig Løst efter det, som vil
bringe ind: Natursans gennemførelse, og de er ofte af den
Art, at jeg ikke kan gennemføre den. Jeg tænkte
da selv at ville af England, men ville det bli en Hævi-
kation, der ender gaaer til den ene eller den anden Hævi-
kation; thi jeg for ikke grædt af for mig, som jeg tænkte om
man siger, den gennemfører sine egne Villor. Dog, de enkelte
Mennesker som de fjeldene; men derimod er det meget
lystigt, at den Hævi-kation som en kan den Løst og Løst vel,
og for det Hævi-kation, at det aldrig kommer Løst og Løst
selv Løst og Løst vel; som gaaer da ender til den ene
eller til den anden Hævi-kation; som forer mig ender
alle andre Hævi-kation og Løst og Løst vel; som gaaer mig
det, som forer mig, og som kommer altsaa ogsaa det til at for-
afte sig med gaa de Mennesker, der bestemt sig med den, som
siger, at jeg selv ikke kan tale med alle som ingen England
med den ene, den eneste god, thi det som er stadig i Hævi-kation
den; thi det føder som ikke ind, at alle Hævi-kation ikke Løst
som som Løst. Som den anden Tid som jeg forer mig
glædet af sine Hævi-kation, at de bli som en Løst og Løst vel;
som ender aldrig som ender, som ingen ender for ender, som
bli som en gammel minde Hævi-kation, der ikke forer ender for den

med alle sine, at som og alene med Kongens Ophold er al aars-
 lig sammelfa blæst muligt. Hvorfor det er mildt fællat det er
 us høfde i en Tid, da man ikke tyende du, og det altsaa var
 ydrest naturligt at søtte sig: Særligt i: Kongen Ophold, som
 nageren mildt næste andri som fitt at ligende Konced.
 lov, som det, ni tyende fra fædrenes lidte sig tyfærin. —
 Betragt ni alle disse Kongens Ophold, der som og alene er
 blæst muligt med Ophindelse af Kongens Ophold, da lade
 ni, og næste andri, til at betragte Kongens Ophold og
 som som du stoffe af alle Ophindelse, som du, der udvælgte
 som betragte til, at alle færene Ophindelse som linnest gøres.
 dog man ni for betænk, at Kongens Ophold Ophindelse er
 livligt det er gæng kund som en fædrenes betydelige, men
 at det stoffe var med mange andre stoffe og vigtige Ophindelse
 og betænkning, som f. eks. Kongens Ophold og i vor Tid det
 ordene befærdningens som — hvilke dog ogsaa stoffe med du er
 blæst muligt — at du for man du betydelige, som du
 for i vor Tid, da ni med alle linnest sig, at det mildt fæ.
 godfæmme og rimeligt at lade os, fædrenes det mildt gøres,
 derfor ni glædeligt betænk det. —

20/3/1859.

No. 14
 Tante
 "Væbne ved Din Gjæring"

Disposition (i det hele)

Indledning. Besættelse af Kongens "Ophold"; det er det
 blot med det betænk, man ogsaa efterladelse
 og Ophindelse (som man ikke med Ophindelse
 alle for Hinderne "Ophold"; Paulus).

Udledning. A. Indledning til Opholdet gøres som lade for
 du, der for
 at nu vinge og albedelig Gjæring
 1. forvante sin Gjæring — forvante sig.
 2. lade Modde (Kongens Ophold at omvænde).

Afhandling.

"Lad og arbejd!" faaledes lyder den Kristnes Hælfrey. Ed. Arbejde er mennesket befundet, med det er det menes, at det menes og man skal give sig vordigt til at man sig føje hvad, uenall most arbejde ffølges sine lidet, dog man er ikke tillige lad, lad Gud om, at man vil nød man er og bage frem i nød, Gf. Ein da vil mest arbejde børn gode Driqht. Man yan den an den Side kan det Ein lidet mykta, at vi ville nød man er til Gud. Lomme, dog man er ikke tillige ville arbejde, Gf. da Gf. ved Gud den nos den, da kan den ikke nød og riqhtig. Man liganen Ein og arbejde faaledes er alidret madfællalige, by ga ligs uordenlige, dog man er ^{milly} sigle Driqht af nos Gfarung, faaledes er det ogsa til Gfarung af den Mæal uordenlige, det er nos arbejde, nos Dæstbalgfarung nos gode; det er ikke nok, Ein faled at ogsa sig ^{Arbejde} Gfarung, og for fædter det atffaa, at vi skulle nos hos i nos Gfarung. Croftal er all faa den færfæ og færfæ Driqht til os i nos arbejde; og det ikke blot den Croftal, faa vi i Almindelighed: Men faanfæd faanfæd med det Croftal, uenlig det Mæfæta af Dædragor; alffad Ungarnofthefed; nos faanfæd, en Dæstbal ad lons; ga Hærfæ, man tillige den Croftal, der uordenlige at ffæla. Mæfæ og Dæstbal, og nos en uordenlige lid og lons. Hærfæ, Hærfæ, Hærfæ og faanfæd. Den arbejde er en Driqht, der fæller til os af Gud, faa lons der ogsa i Driqht. Man om, fæfædet den nos arbejde fæd nos, og for ga lons os da ogsa Croftal i lons Dæstbal og lons, uen det fæfæ fædter, at vi skulle faa "ikke med Gfarung" eller for "Minden Driqht."

Vi skulle alffad uordenlige Croftal i nos faanfæd, og sig færfæ faanfæd Dæstbal, faanfæd Dædragor, faanfæd ffæla.

Revsed i Norden, i alle Skredes, alle Søfald, i den vinge og ub.
lydlig faasalfom i den flom og mytlig Gjorning. Gvænter for
til se, som til alt andet end, den i alsværst Mænske indgør.
ad Tilbejaldig, som til Bygd og Urd. - Skal hænd naar fynd, at
driftalfom til Udrofald i den lille Gjorning naar uendte ind
i den flom, og uensten are de det vistelig oppe, men gaa den an,
den Pids, som oppe de dronnd forbræden yafvørlige Sors læuf
uendte, saa at Udrofalden alligomt blivas idstuvind
lyngfa aluindelig. Den lille, som i den flom Gjorning, ics
at den vinge og ubetydelig Gjorning, naar far at biffjøftige
sig uend, da se naar uend det indet for at overse den og for
oppe den, at fynd den for alt for vinge til, at det flidte ude
Uenagen uend at oppe den tilløstige, Søfængelig, som uend
fettes sig, og uensten horems for til flom Lyf til andre Sa,
fjøftigalfas alles Sornigalfas, saa at dølgen blivas Liggyltig
for og lærdad: Udrofalden af den. Dels uend an tilfyndla
den vinge Gjorning den der sig ude flom Hæufaliggfader at over
uend, utan fænduuen, som idstovte Søfald for an sig,
alles faaduen, der ligg i Anuindelfu af en ofen anden
Tilbejaldig, og vi se de uenget indfælle for at tabe Modet,
og at anse Hæufaliggfaderen for alfor flom i Søfald til det
ufættat, vi hævner naar uend at overvind den, og vi for
hørdet der for at forfæmme for Crofaldelig. Lærdet
vi an vigtig Lyf og fæm an for og betyningfuld Gjorning
at indfor, da naar vi ind sig, at driftalfom til Udrofald
hævner naar flom uend i den vinge Gjorning, naar Soren,
der se forbræden uend at overvind, færd Crofalden lyder,
se de og faa flom. Afgværlig og ifæmningth, den uend
til faamagen flæth fænduuen, Lyf til at uend den alle
Gvænter se for ifor færlige lærdgvinde til Udrofald; naar
fældet Lærdig d. 11te i Braubry gaa alle Mænde sigte at flæth

fyndt med sine nægtige Kæftaler, da var det afværgen, bygge-
lyst og efter at have seet Læremesteren, der ladede dem. Han var
anden side han grundet med Andre, og Lyft til at spæde den
tilfjend og til Uroftal i en færdig Skilling; fortjend, det
han efter at gaaen sit Parti og som en Solys Noget, efter at
have Matjortet, og lignedes ofte en Gode til iværksødig og
troløse Jæntlinges. Hans gælades Altpået gjorde sig flygtig
i Landfærdig, en Lørd, der Stung og lat hindre som en
glad Læremesters Tilværelse, da var det blot af den Grund,
at han uovnd had til Hans Frederik d. 3de; og for mange
Lige og troløse Jæntlinges, som f. ex. Kingwood, som vi
deh var i Jæstern, der blot var og staaet af Jæstern? -

Kæladet troffe vi de Uroftal og Driftaltes Artel; alle de
fold; i den uiltslydlige som i den vigtige Gjæring, og vi som
altværd; det foragaaend fort at for afværgen var, til fort
de forbyrdske den kan for. Hi seulle; det Lørd og uovnd,
de betragte, forst da Uroftal er uovnd og omvælt, det
blot for var egen og mere Matjortens, uovnd and og for
for Gode Lyft. -

Jænt Uroftalens fort Lyft, var den de forbyrdske med uovnd
uovnd og godt Kæmstige Lærd, og var de de Lærd forbyrdske
vi med den, da vilde intet Kæmstige Lærden for. De
Uroftal i den vigtige Gjæring kan, som man uovnd det
for, forbyrdske, som man uovnd det forbyrdske. De
de blot at et Kæmstige eget Lyft og Uovnd med Lyft
Uovnd forbyrdske, og at den det forbyrdske med og uovnd med
var Lærdens Lærd, uovnd det de Kæmstige uovnd at Lærd
na, forbyrdske det man lat tilfjend Andre uovnd, hi
afværgen Lyft er for uovnd for. Det f. ex. at et Kæm-
stige med uovnd Lærd Lærdens, med Lyft og Uovnd
for; Andre Lyft det efter det forbyrdske, den de uovnd
Lyft Lærdens, for for en Andre ^{de} Lyft, og Lærdens Lærd

at til den Cautel, at jeg kunde mi foran samt det ligesaa godt,
derfor jeg sendt beavat sig ad saa fremme Maade, jeg begynde
den Dag, og Dages længere og længere bort fra det Salte og Gode.
Hillemum altsaa med Ubrostet fals; en ringe Gjærning som
for Budstydelse saa Andre spjalte Tilstand, og ogsaa derat hinde
lige Hølford kunne mi med Ubrostet hillemlige. Man
skulde ikke tro, at det fandt meget at sig, om sig en Gjærning
had var efterladende og sigtende; sin Gjærning; men ogsaa
at misde, Andre ogsaa ligesaa, og maatte betynges for det
til andre Laster, i hvilke jeg drage sine Jernlige ind end
sig. Jeg stodes saaledes ikke blot for ^{og misde} ~~ind~~ ^{og misde}
foss eller; alt det sigtende at misde. De jeg gaalige An-
lige, og jeg stode hillemlige sig fals og sine Hæmmende i
spjalte, og maatte ogsaa begynde og hillemlige Jærnsat.
Torsjælske og Tordornske misde sig hillemlige, end man kendte,
mel sigt, fremme Kvæde, men snart blev fulde ikke de
inden Kvæde ita vorte derat, og jeg saaledes Ubrostet gjen-
nemtrouet alle, da man saafindt og sigte, at den ikke la-
gaa, men Dagen er til at glade saa. Endre Gjærning som
mi foraa; sigtende, saaledes var alle i Dandrig sigtende.
Lutionen, ^{blende} ~~gjærning~~ ^{blende} ~~gjærning~~ ap en saadan Ubrostet var som en
sigtende sigt. idet de sigte Andre med sigt; sigtende vil-
de indtrouet de hillemlige, maatte disse sigt at sigt sigt
og sigtende saa alle unilige Maade; derfor var det, at det
hille, sigt sigt, at sigt sigt sigtende maatte sigtende til alle
Manneste sigtende, derfor var det, at saafindt for
en det maatte sigtende og sigt sigtende, indtil den sigtende
Lutionen fandt sigt og sigt det sigtende. Den
kunde man se sigt i den ringe Gjærning som af ligesaa
for sigtende som i den flora, om den end for som som

nojskuelige Solger for Gjældelshet, faaledes som ni f. og fa
i Epichaltes's Læsteforsværet, der gaa meget lidt over sands
kegts Grænser i deres Forsættelse. Og saa for for eksempel
fordæles meget at betyde, de kunne sige sig selv meget ofte
med de fjæne, og om end, som ni omfor saa, Utrofast og
saa uuelte ogsaa blandt de lærde Bilske i Frankrig for de
volitionem, saa som det dog ogsaa nojskuelly for fæstet og de
Originaler, at Lovdovnelserne vidvæde sig ogsaa blandt de
nysgærende Uagtet altsaa Utrofast i en betydningsfuld
Gjorning altsaa med den som større Solger for Gjældelshet
saa bliver den dog meget af saa for betydnings værdi for
den som sige sig selv Lovdovnelser, indog for den som sige sig selv
na som de fleste større, og den derfor for alene som sige sig selv.

Man ogsaa, og det vil sige, for enkelte Mennesker det
for ni indvise Forsæt: som sandt sige sig selv. Det er allerede
omfor omfattet, hvorledes som Utrofast sige sig selv; den vinge Gys
ning, som sige sig selv betydnings for andre. Læsteforsværet og
højskuelige det, og det kan den sige sig selv omfattet, naar ni om
indvise i at sige sig selv og indvise Gysning. for f. og fa Læsteforsværet af en
Gysning - alle Læsteforsværet, og som med Utrofast sige sig selv
sige sig selv den sige sig selv, da er det ikke til at forindse, hvor
mange Mennesker som sige sig selv i Læsteforsværet som sige sig selv
løse og hængende for en Gysning, om end i med vinge en
Gysning, indvise med sin sige sig selv, da kan som sige sig selv sige sig selv
sige sig selv ind af sige sig selv til f. og fa. at betale som sige sig selv
i veltværet, som kan faaledes sige sig selv en sige sig selv sige sig selv
sige sig selv og sige sig selv, som sige sig selv sige sig selv og sige sig selv
sige sig selv, og mange andre sige sig selv sige sig selv som sige sig selv
sige sig selv Utrofast som sige sig selv, som det vilde være i
mueligt at sige sig selv. -

Der det er især og fets, ni stude mit nor Ulroftab, idt ni uau,
lig med bygging af gjoia og fregldig; Dnuu Sjæl illa blot uauuifke
most gode Naam og Lygta, nor Aghalpa og Anfulpa for nor
Pauuunuuftar, fuaa du i uikulliga Liffeldr har uua og lit
for Skud, og faa ~~du~~ gjoia et Kaar i nor himalys Loddal,
uua ni uua udtuandignid og faa uufte du Aghalpa, et
fuaat Pauuunfte dag uitalig bii fuaa for fregfets, fauuaes
Ulroftab, ni uilla bliua uitalfrid og uiofouuigade
uud og fets, ni uilla uufte nor Pauuunligfudro. Alla Ni.
fe Gader har uualig linn du fuaa, der er bro i fua Gjoruung,
du fuaa fua fuaa, fuaa fua bii uua, og fuaa dygt fuaa dag gjoia
du uiler uad uua, og uud Ulroftab. Du Liffing og Auuofuun
dya, du uftroladum og Ujirroliga kan uuuulig fuaa au god
Pauuunligfud, uua fua bekuua, at fua illa blot for fregld
iuud Gud, uua uuafta gjoit audr Pauuunfte uilfulig, og be
uuaft fregfets fua Au og Aghalpa for Auua. Og fuaa ni tutt
nor Pauuunligfud og Liffudfud, da uufte det linn lidd,
fuaa fua ni uua uua flatta fua uua au uuaa gaa Auu,
i fuaa fua uua uua uua ni uua fuaa All, fuaa du linn
Liffudfua uua fua uua fua, fuaa god ni uua fuaa fua
uua Auu, fua at ni uua uua Au for uua Pauuun
uuaft; ni linn du aldri uua Liffudfua, aldri Lygta
uua; at nor Auu. Og gaar du os da Auu uua af du
Auu, da fuaa ni uua Liffud uua fua uua til og fets
illa Gud, ni fuaa illa uua, fuaa Auu har uua, ni
gjoie til og Ulroftab for at fuaa os uua af Auu fuaa, og
uua uua, da linn ni gjoie uua for Auu. —

Man fuaa for All bii ni da for Gud Dygt beflitta os uua
at og fua Auu fuaa fua; Uu gjoia ni illa uua, da

Siener, mi i nogen Tiltid faar til fam, faar bliuget i den nye Stan,
og faar fjøly ^{det} dag, der skal troue alle nye Lyfobølfer, nye
Givoddygøtalfe han iinnviltig uder faed og oprigtig inden Lyfge,
tilfa af Siener flijt; hi faed han det nytt, om at Siener
fa sidvontes af froud og givdfrøgtij, naar faus fjøte af fjølt
af Uvrenfd? faus Givoddygøtalfe bliues det ^{blot} at blot Digt for
faus Blotfd. Derfor lyder der ogsaa i Skriften mange Lyfodvni
ger, Sommaninger og Admaotus til os i Siener færfæmde: "Jeg
lod Lovbøndlyen adga; siger den færfæmde; "at den skal troue,
na til Cyrenus fæt og til faus fæt, og til færfæmde færfæligam
med mit Navn og "Lufne skal iinnviltig alle forførdels fa
Lodde; nogen faend, hi faerom er en faerom omes alt fan
dent"; og ga den anden Tid forjødtes der os en færfælig hør,
derfor vi følge færfæms Tid; "at berijfe at god Croftab"; naar
at usuly færfæ: "Her tro iindtil færfæ, og jeg vil give dig
Linfæus Siener": —

Behagte mi mi ga den med Pikt Solgerum af Uvroftab, og
ga den anden Pikt iden blot det Gærfæly og Nyttij, om til
lijt det uavaltij hyltje i Croftabam, da naar det uder os en
hæftij Lyfodvning til at færfæ at og fjølt Siener flijt, og
mi Siener ^{naar} færfæfæ om, at mi i afmækt Tiltid vilke
og naa Siener med Croftab mid med det færfæfæ, om i den
fa, fa den færfæ, færfæfæ faer ogsaa Siener færfæfæ
os, naar færfæfæ: "Her tro omes Siener, faer vil jeg færfæ
dig omes færfæ!"

26ⁿ
3 1859. —

No. 11.
Hvad fortæes ved Historie, og fra hvilke Steder hæntes den det
Stof?

Jos afbrudt Manuskript, der ikke er aldeles ligegyldigt for, som
der oprindelig var, gjør det sig en Lykke og Gældende til at midt, Gænde
og forfæe. Allerede seer i Manuskriptet nedtagne Hidskagjærlig-
hed med freudige faar til at gjøre sig begjæret med sig foran, men
nær det blot den, der drøer faar til Hidskag af sig foran, da vil
de seer ulla faar Nøget forud for anførte andre Hidsk. Man
skal at Hidskag drøer til nogen Sultkommissionat, skal det ved
til nogen faar Nøget og Sornjærlig, da fortæer de, at man man
faar Sørjærlig for sig Hidskag, at der man findes en fejls
aandelig Causy i nord Siden, der drøer os nedog til alle Hidskag
Siden der da en faar en Causy til at gjøre sig begjæret med
sig foran? Jærlig seer vi faar, at val er seer en Causy laus
fra den stot for alle, og der begjærlig sig Sørjærlig med den i
mindre, en Siden i nord Siden; men den man der faar
af alle, der seer lidt om, faar de der egentlig faar at begjærlig
de i den Siden. Man man skal Sørjærlig til at løse
Manuskriptet, det Sørjærlig, faar man faar er at Sørjærlig,
at Sørjærlig, man man ojer at fa Manuskriptet i den Sørjærlig
faar Sørjærlig, fa faar der Sørjærlig og nord Sørjærlig for gærlig
for den der egentlig er. Manuskriptet man alle faar Sørjærlig,
og Sørjærlig til den er nedog det Sørjærlig, sig foran bringe os,
Sørjærlig alle de Sørjærlig, alle de Sørjærlig, den Sørjærlig for os,
na der Sørjærlig og Sørjærlig af Manuskriptet, og om
den nedog ofte Sørjærlig forfærlig og Sørjærlig, fa faar ind
der Sørjærlig sig foran at faar Sørjærlig af den, at den nedog
Sørjærlig Sørjærlig man Sørjærlig. Man der, faar Sørjærlig, sig
at den sig til at Sørjærlig, man der sig at Sørjærlig, faar det er,
der seer sig i den, faar det er, der sig Sørjærlig, man man Sørjærlig

Sjænderoggeringens, for at bestynde eller berigige sine Plantes-
gær. —
 Jæd for at sæge, gælder imidlertid en om Jæstoriens i sine første
 Almindelighed; den omfatter saa en Maade All, og dels sig hører
 i en Mængde Gærer eller den Mængde Gærer, som den besæd-
 ler; men, da den Gærer aldrig kan besædes fuldstændigt, inden
 at der maas hages Jæstør til andre Løstødt, givde de udseende alle
 uanset alles mindre end i forvædet. Jæstoriens omfatter særligt
 de blot Jæstøret, saa at man sig, den hele om Jæstøret
 Jæstori, man især besædes den der, Jæd de ærgende Mærker
 Jæstøret og Jæstør, Jæstøret og Jæstøret og Jæstøret
 Jæstøret, den omfatter med Mærker, og Jæstøret
 Jæstøret og det, vi kaldte den Jæstori i en indførelse af Jæstøret.
 Men den er alle Jæstøret eller det Jæstøret, som man
 gaar ind, uden særligt, at man saa det Jæstøret at Jæstøret,
 inden at hage Jæstør til andre Jæstøret og den
 almindelig, man Jæstøret sig ligesom ind om Jæstøret, Jæstøret
 sig ikke maas til Jæstøret, man Jæstøret Mærker, den
 Jæstøret, den omfatter Jæstøret; Almindelig, og den Jæstøret
 Jæstøret altsaa en Jæstøret-Jæstori, Jæstøret imidlertid
 de Jæstøret sig alene til Jæstøret, man ofte Læstøret
 Jæstøret for Læstøret og Læstøret. I Jæstøret
 Jæstøret Jæstøret Uindførelse, der blot Jæstøret Jæstøret
 Jæstøret, Jæstøret og Jæstøret, og Jæstøret Jæstøret den, man inden
 Jæstøret at Jæstøret Jæstøret og Jæstøret. Den Jæstøret
 Jæstøret, Jæstøret, er en Læstøret af den Jæstøret; man
 den den Jæstøret Jæstøret og Jæstøret Jæstøret, at
 Jæstøret den sig fra den maas at indførelse alle Jæstøret,
 der ikke Jæstøret sig fra Jæstøret, og fra den anden
 maas at hage Jæstøret Jæstøret og Jæstøret maas; den
 Jæstøret altsaa en Jæstøret, ordet Jæstøret af

Jæstøret i
 omfatter

2 }

eller kindstaben eller uoplystlige Lovordringer, der er fornyede
med fortæ og Manufacturloven; den foreliggende Cit. -

Man, gjøint taalder byordenhaft, omfatter kindstaben og
en forelæs med Maad. Ofi mal er det egentlig de store, vordningslovi-
for baggrundstid, det vil sige, de Cildragalfer, der færa klæbende behyrdning
for alle krumninger anden for byorden og alle for byorden Cit. - mal
er det hui kofte, der egentlig fore er med til kindstaben; men,
idd den tillige bevælte den Aarfege og Solen, men de med,
baggrundstid mindre baggrundstid, der anden færa fremdelte
de færa eller er blæst fornyede med den. Og om end
pungt af det foreliggende fjæret af Longkummalfer, om end de
mindre Cildragalfer hoid; fjæret for de færa, færa er det den fjæret.
de Cit færa lang, fjæret af baggrundstid færa færa, ab men aldrig
hildelste den komme hildelste: kindstaben og fjæret der,
je uofan færa dag fjæret det det andet men. den omfatter
deres en krumning vordningslovi, det er alle Solen, det er alle
de Lande fjæret, kindstaben om de: den til uofan Cit færa
and Solen, alffæra den gørligste fjæret, kindstaben, ja færa end
de Samilind eller fjæret fjæret, kindstaben, kindstaben
og fjæret fjæret; og færa af fjæret indelstet igge en krum-
de vordningslovi, færa det vil sige ender ender ender ender.
Og om end endelste af den færa mindre end den almindelig
kindstaben at gjeve, færa fjæret de alle hildelste end gjeve
den færa færa fremdelte kindstaben vordningslovi, eller
fremdelte med den. den bevælte de alle de Solen lig
omfatter, ofi ender nogle af den fortæ er byorden indtøgen
mal; den er alle krumning, og færa med at færa færa fjæret,
dijf mild fjæret det almindelig endelste, færa bevælte den fjæret hui de
færet, og færet fjæret til det, der angæver Landet og krumning, færa
den vordningslovi Cildragalfer færa et krumning i den anden
krumning. -

Kindstaben, eller færa er en fjæret hui den krumning, fjæret
and krumning er alffæra at færa fjæret en gjeve fjæret af krumning

indfjige dens Udfald, og naar, frilla dødsfaldsregler de som en Solg, der af hos
begros. Derfor som de ikke gangen blot, som sig, at Soltiden er en Gæst
om Sænkningen; thi foru Kædet er udffruer af, grændt gædet Solbr;
gangen, faalder naar ogsaa Sænkningen er baktung af Kædet, og
denne Leds kan grændt af Ljæde ggruener fyloer. —

22
5 1859. — *høj*

A. Pedersen

No. 14.

"Vær tro ved Din Gjerning".

Disposition (dikteret)

Indledning: Bestemmelse af Begrebet "Troskab"; det er ikke blot modsat Bedrageri, men ogsaa Efterladenhed og Skjødesløshed ("tjenende ikke med Øjentjeneste ell. for Vindings Skyld", Pavlus). -

Udvikling: A. Fristelser til Utroskab gives der baade for den, der har

a: en ringe og ubetydelig Gjerning

1. foragte sin Gjerning - Forfængelighed. -

2. Tabe Modet (Vanskeligheder at overvinde).

og b: en stor og vigtig Gjerning.

1. Egennytte.

2. Partisind (F. Ex. Landsforræderi [Ulfeldt]).

B. Troskab i vor Gjerning er fornøden

a: for Samfundets Bestaaen

1. i den ringe Gjerning

α. den er ligesaa nødvendig som i den store.

β. Har Utroskab gennemtrængt Samfundets snevnere Kredse, da gaar Samfundet sin Undergang imøde (Frankrig under Revolutionen, Israels Folk ved Temples Opførelse)

2: den store Gjerning

α. Den virker skadeligt ved Exemples Magt. (Salg af Statens Embeder under Fr. 4). -

β. Det medfører større Ulykker for Øjeblikket (Ephialtes)

b: for enkelte Menneskers Skyld

1. andre Mennesker

2. os selv

α: Hensyn til vort gode Navn og Rygte

β: vor timelige Fordel

¹⁷ Julius Pedersen: Stilehæfte 1858-59. Ribe Katedralskoles arkiv. Disciplen blev senere stiftprovst i sin uddannelsesby, og det er hans familie der siden har skænket hæftet til skolen. Det ville de nok ikke gøre hvis stilene

γ: vor Selvgtelse og Æresfølelse

δ: vor Samvittighedsro

ε: har vi tabt vor Agtelse for os selv og vor Samvittighedsro, da have vi Intet at modstaa med i Ulykken.

c. For Guds Skyld.

1. Hvis vor Gudsdyrkelse ikke skal blive usand, da maa vor Tjeneste heller ikke blive Øjentjeneste.

2. Derfor udtaler Skriften sig udtrykkeligt herom (Ingen maa forfordele...; Jeg lod Forbandelsen udgaa...: Paolui formaner til Troskab).-

Slutning: Troskab er altsaa en uundgaaelig Fordring til os i al vor Færd.-

Dispositionsmetoden kan man finde i Borgens *Vejledning* (som det tidligere er påvist i forbindelse med elevstile fra Ribe Katedralskole fra 1848). Det er nu disciplens opgave at udfylde dette dispositionsskema i en såkaldt "Afhandling", som bliver på 7 tætskrevne sider. P.J. Pedersen får altså træning i at skrive efter en disposition som hans lærer har dikteret ham. Som man vil se af stilen følger disciplen, med en enkelt undtagelse, den opgivne disposition. Den vil her blive afskrevet med kursiverede enkeltord (som altså ikke skyldes Pedersen) svarende til dispositionens punkter i højre spalte. Med kursiv i højre spalte markeres de stilistiske fænomener som findes behandlet hos Borgen (forkortet B). Understreget i teksten er stilistiske stereotyper som markerer elevens foretrukne udsagn og vendinger, iagttaget i de to andre stile. Forkortelser: T="Vær tro ved din Gjerning", E: "Hvilke Ensidigheder hefte sig lettest ved det Liv, der indvies til Studier?" og H: "Hvad forstaaes ved Historie, og fra hvilke Kilder henter den sit Stof?"

linje	"Vær tro ved din Gjerning"	Disposition
5	"Bed og arbejd!" Saaledes lyder den Kristnes Valgsprog. Til Arbejde er Mennesket bestemt, ved det er det netop, at det mere og mere skal gøre sig værdigt til at naa sit høje Maal; men alt vort Arbejde hjælper kun lidt, dersom vi ikke tillige bede, bede Gud om, at han	<u>Indledning</u> : Bestemmelse af Begrebet "Troskab"; det er ikke blot modsat Bedrageri, men ogsaa Efterladenhed og Skjødesløshed ("tjenende ikke

var mådelige. Det viser sig da ogsaa at Julius Pedersens karakterer er gode i alle fag.

<p>10</p> <p>15</p> <p>20</p> <p>25</p> <p>30</p> <p>35</p>	<p>vil være med os og tage Haand i med, thi kun da vil vort Arbejde bære gode Frugter. Men paa den anden Side kan det kun lidet nytte, at vi ville nærme os til Gud i Bønnen, dersom vi ikke tillige ville arbejde; thi da hører Gud ikke vor Bøn, da kan den ikke være oprigtig. Men ligesom Bøn og Arbejde saaledes ere aldeles uadskillelige, begge lige nødvendige, dersom vil ville høste Frugter af vor Gjerning, saaledes er det ogsaa til Opnaaelsen af dette Maal nødvendigt, at vort Arbejde, vore Bestræbelser maa være gode; det er ikke nok, kun halvt at opfylde sit Arbejde, og her hedder det da, at vi skulle være tro i vor Gjerning. Troskab er altsaa den første og største Fordring til os i vort Arbejde; og det er ikke blot den Troskab, som vi i Almindelighed i denne Henseende forstaa ved dette Begreb, nemlig det Modsatte af Bedrageri, altsaa Uegennyttighed i vore Handlinger, en Stræben ad lovlige Veje, men tillige den Troskab, der udelukker al Efterladenhed og Skjødesløshed, og træner en vedvarende Flid og Arbejdsomhed, Nøjagtighed og Paapassenhed. Da Arbejde er en Fordring, der stilles til os af Gud, saa tales der ogsaa i Skriften om, hvorledes dette vort Arbejde skal være, og her paalægges os da ogsaa Troskab i begge de ovenanførte Betydninger, naar det f. Ex. hedder, at vi skulle tjene "ikke med Øjentjeneste eller for Vindings Skyld."</p> <p>Vi skulle altsaa udvise Troskab i vore Handlinger, og dog <i>se vi saamegen Utroskab, saameget Bedrageri, saamegen Efterladenhed i Verden, i alle Stænder, alle Forhold, i den ringe og ubetydelige saavelsom i den store og vigtige Gjerning.</i> Grunden hertil er, som til alt andet Ondt, den i ethvert Menneske indgroede Tilbøjelighed til Synd og Uret. - Vel kunde man synes, at Fri-</p>	<p>med Øjentjeneste ell.for Vindings Skyld", Pavlus). -</p> <p><u>Udvikling:</u></p> <p>A. Fristelser til Utroskab gives der baade for den, der har</p>
---	---	---

40	<p>stelserne til Utroskab i den lille Gjerning vare mindre end i den store, og maaske ere de det virkelig ogsaa; men paa den anden Side ere ogsaa de dermed forbundne personlige Farer langt mindre, saa at Utroskaben alligevel bliver idetmindste ligesaa almindelig i den lille, som i den store Gjerning. Er det <i>en ringe og ubetydelig</i></p>	
45	<p><i>Gjerning</i>, man har at beskæftige sig med, da er man meget let udsat for at overse den og <i>foragte den</i>, at anse den for alt for ringe til, at det skulde være Umagen værd at opfylde den tilbørligt; <i>Forfængeligheden modsætter sig</i>, og maaske kommer dertil større Lyst til andre Beskæftigelser eller til Fornøjelser, saa at følgen</p>	<p>a: en ringe og ubetydelig Gjerning 1. foragte sin Gjerning - Forfængelighed. -</p>
50	<p>bliver Ligegyldighed for og Ladhed i Udførelsen af den. Selv ved en tilsyneladende ringe Gjerning kan der dog være store Vanskeligheder at overvinde, enten saadanne, som udvortes Forhold føre med sig, eller saadanne, der ligge i Overvindelsen af en eller anden Tilbøjelighed, og <i>vi er da meget udsatte for at tabe Modet, og anse Vanskelighederne for altfor store i Forhold til det Resultat, vi kunde naa ved at overvinde dem</i>, og vi foretrække derfor at forsømme vor Troskabspligt. <i>Be-</i></p>	
55	<p><i>klæde vi en vigtig Post og have en stor og betydningsfuld Gjerning at udføre</i>, da maa vi vel sige, at Fristelserne til Utroskab kunne være større end i den ringe Gjerning, men Faren, der er forbunden med at overtræde, hvad Troskaben byder, er da ogsaa større.</p>	<p>2. Tabe Modet (Vanskeligheder at overvinde)</p>
60	<p>Egenkjærlighed og <i>Egennytte, denne Rod til saamange slette Handlinger</i>, Lyst til at vinde Ære eller Ejendom ere her især farlige Bevæggrunde til Utroskab; naar saaledes Ludvig d. 11te; Frankrig paa alle Maader søgte at skaffe sig af med sine mægtige Vasaller, da var det <i>Egennytte</i>, Begjærlighed efter at skaffe sig Ene-</p>	<p>og b: en stor og vigtig Gjerning.</p>
65	<p>magten, der ledede ham. Paa den anden Side kan</p>	<p>1. Egennytte.</p>
70		

75	<p>Fjendskab mod Andre, og Lyst til at skade dem tilskynde os til Utroskab i en saadan Stilling; <i>Partisind</i>, Stræben efter at gavne sit Parti og som en Følge deraf</p>	2. Partisind
80	<p>efter at skade Modpartiet, er ligeledes ofte en Spore til uretfærdige og troløse Handlinger. Naar saaledes <i>Ulfeldt gjorde sig skyldig i Landsforræderi</i>, en Brøde, der dengang let kunde have kostet Danmarks Selvstændighed, da var det blot af den Grund, at han nærede Had til</p>	(F. Ex. Landsforræderi [Ulfeldt].
85	<p>Kong Frederik d. 3die; og hvormange listige og troløse Handlinger, som f. Ex. Snigmord, støde vi ikke paa i Historien, der blot ere <i>opstaaede af Partisind?</i> -</p> <p>Saaledes træffe vi da Utroskab og Fristelser dertil i alle Forhold, i den ubetydelige som i den vigtige</p>	
90	<p>Gjerning, og vi have allerede i det Foregaaende set et Par Exempler paa, til hvilke Forbrydelser den kan føre. Vi skulle i det Følgende nærmere betragte, hvorfor da <i>Troskab er nødvendig overalt</i>, ikke blot for vor egen og vore Medmenneskers, men endogsaa for Guds Skyld.-</p>	B. Troskab i vor Gjerning er fornøden
95	<p>Havde Utroskaben fuldt Spil, var den ikke forbudt ved menneskelige og guddommelige Love, og var der ikke Farer forbundet med den, <i>da ville intet Samfund kunne bestaa</i>. Selv Utroskab i den ringe Gjerning kan, hvad man maaske ikke straks skulde synes, have nogen</p>	a: for Samfundets Bestaaen
100	<p>Indflydelse i saa Henseende. Ikke blot at et Menneskes eget Hjerte og Sindelag ved hyppig Troløshed fordærves, og at den let fører videre og videre ind paa Lasternes Bane, men det er tillige umuligt at beregne, hvormegen Skade man kan tilføje Andre derved, thi Exempels Magt er saa uhyre stor. Sæt f. Ex. at et Menneske ved <i>idelige smaa Bedragerier</i>, ved hyppig Efterlænhed i Andres Tjeneste lidt efter lidt har skaffet sig en ikke ubetydelige Formue, saa ser en Anden dette, og kommer derved let til den Tanke, at han kunde nu have</p>	1. i den ringe Gjerning

105	<p>havt det ligesaa godt, dersom han havde baaret sig ad paa samme Maade; han begynder derpaa, drages længere og længere bort fra det Rette og Gode. <i>Vi kunne altsaa ved Utroskab selv i en ringe Gjerning faa stor Indflydelse paa Andres sjælelige Tilstand, og ogsaa deres</i></p>	
110	<p>timelige Velfærd kunne vi ved Utroskab tilintetgjøre. Man skulde ikke tro, at det havde Meget at sige, om f. Ex en Tjenestekarl var efterladende og skødesløs i sin Gjerning; men Exemplet virker, Andre gjør ligesaa, og maaske benytter han Tiden til andre Laster, i hvilke</p>	<p>α. den er ligesaa nødvendig som i den store.</p>
115	<p>han drager sine Jævnlige ind med sig. Han skader saaledes ikke blot sin Husbond ved [?] ikke, eller i alt Fald skødesløst at udføre det ham paalagte Arbejde, og [lærer rettet: men] han skader tillige sig selv og sine Kammerater i sjælelig og maaske ogsaa legemlig og</p>	
120	<p>timelig Henseende. <i>Forførelse og Fordærvelse udbreder sig lettere, end man tænker, vel først i snævrere Kredse, men snart blive heller ikke de videre Kredse uberørte deraf, og har saaledes Utroskab gennemtrængt Alt, da maa Samfundet opløses, det kan ikke be-</i></p>	<p>β. Har Utroskab gennemtrængt Samfundets snevnere Kredse, da gaar Samfundet sin Undergang imøde</p>
125	<p>staa, naar Ingen er til at stole paa. Talrige Exempler have vi derpaa i Historien; saaledes var <i>Alt i Frankrig før Revolutionen bleven [lærer rettet: -t] gennemtrængt af en saadan Utroskab ret som en snigende Gift;</i> idet de højere Stænder med Hoffet i Spidsen vilde undertrykke de lavere, maatte disse søge at skaffe sig</p>	<p>(Frankrig under Revolutionen, Israels Folk ved Tempets Opførelse) (sidste eksempel ikke nævnt)</p>
130	<p>Fordel og Vinding paa alle mulige Maader; derfor var det, at Voltaire, selv fordærvet som hele sin Tid, men aandrig og vittig, kunde sige, at Egenkærligheden var Drivfjederen til alle Menneskets Handlinger, derfor var</p>	
135	<p>det, at Samfundet for en Tid maatte opløses og søndersplittes, indtil <i>den skrækkelige Revolution</i> havde renset og lutret det Bestaaende. <i>Saaledes maa da Tro-</i></p>	<p>2: den store Gjerning</p>

140	<p><i>skab i den ringe Gjerning være af ligesaa stor Betydning som i den store, om den end her kan have væsentlige Følger for Øjeblikket, saaledes som vi f. Ex. se i Ephialtes's Landsforræderi, der paa meget lidt nær havde bragt Grækerne under Persernes Aag. Ogsaa her har Exemplet særdeles meget at betyde, de lavere</i></p>	<p>α. [flyttet. Se nedenfor] β. Det medfører større Ulykker for Øjeblikket (Ephialtes)</p>
145	<p><i>Kredse følge meget ofte med de højere, og om end, som vi overfor saa, Utroskab ogsaa maatte opstaa blandt de lavere Klasser i Frankrig før Revolutionen, saa var det dog ogsaa væsentlig fra Hoffet og dets Omgivelser, at Fordærvelsen udbredte sig ogsaa blandt Menigmand. Uagtet altsaa Utroskab i en betydningsfuld Gjerning</i></p>	<p>α. Den virker skadeligt ved Exemplets Magt. (Salg af Statens Embeder under Fr. 4). - (ikke nævnt)</p>
150	<p><i>vel kan have større Følger for Øjeblikket, saa bliver den dog neppe af saa stor Betydning med Hensyn paa Samfundets Fordærvelse, netop fordi den derved forbundne Fare er desto større, og den derfor forekommer sjeldnere.</i></p>	
155	<p>Men ogsaa, og det vel især, <i>for enkelte Menneskers Skyld bør vi udvise Troskab i vor Handlemaade.</i> Det er allerede ovenfor omtalt, hvorledes vor Utroskab, selv i den ringe Gjerning, kan have stor Betydning for Andres baade sjælelige og legemlige Vel, og dette kan da</p>	<p>b: for enkelte Menneskers Skyld</p>
160	<p>især være Tilfældet, naar vi ere utro i et stort og vigtigt Hverv. Er f. Ex. En Bestyrer af en Spare= eller Livrentekasse, og han ved Utroskab tilvende sig selv dens Midler, da er det ikke til at forudsige, <i>hvormange Mennesker han maaske i Fremtiden kan gjøre brødløse eller</i></p>	<p>1. andre Mennesker</p>
165 170	<p><i>trængende.</i> Er En Tjener, om end i nok ringe en Gjerning, utro mod sin Herre, da kan han maaske derved sætte ham ud af Stand til f. Ex. at betale sine Skyldnere i rette Tid, han kan saaledes sætte en Plet paa hans Ære, hans gode Navn og Rygte, foraarsage Kiv og Strid mellem Naboer, og mange andre saadanne</p>	

	<p>slemme Følger kan Tjenerens Utroskab have for ham, som det vilde være umuligt at opregne.-</p> <p>Dog det er især <i>os selv</i>, vi skade ved vor Utroskab,</p>	
175	<p>Fejl ikke blot maa miste vort <i>gode Navn og Rygte</i>, vor Agtelse og Anseelse hos vore Medmennesker, hvad der i utallige Tilfælde kan være os til stor Skade, og saaledes gjøre et Skaar i <i>vor timelige Fordel</i>, men vi maa</p>	<p>2. os selv</p> <p>α: Hensyn til vort gode Navn og Rygte</p>
180	<p><i>skede dog virkelig bør have for sig selv</i>, vi ville blive utilfredse og misfornøjede med os selv, vi ville miste vor <i>Samvittighedsro</i>. Alle disse Goder kan nemlig kun den</p>	<p>β: vor timelige Fordel</p> <p>γ: vor Selvagtelse og Æresfølelse</p> <p>(<i>det sidste ikke nævnt</i>)δ: vor Samvittighedsro</p>
185	<p>have, der er tro i sin Gjerning, der stedse husker paa, hvad han bør være, og hvor dybt han dog igrunden vilde nedværdige sig ved Utroskab. Den Listige og Underfundige, den Efterladende og Skjødesløse kan umuligt have en god Samvittighed, naar han betænker, at han ikke blot har syndet mod Gud, men maaske gjort andre Mennesker ulykkelige, og <i>berøvet sig selv sin</i></p>	
190	<p><i>Ære og Agtelse</i> hos Andre. Og have vi tabt <i>vor Samvittigheds Ro</i> og Tilfredshed, da nytter det kun lidet, hvor højt vi ved vore slette Gjerninger ere komne paa Straa, i hvor fuldkomment Maal vi end have Alt, hvad der</p>	<p>ε: har vi tabt vor Agtelse for os selv og vor Samvittighedsro,</p>
195	<p>kan tilfredsstille vor Egenkjærlighed, hvor godt vi end have skjult vor Ondskab, saa at vi endnu nyde Ære hos vore Medmennesker, vi kunne dog aldrig være tilfredse, aldrig lykkelige midt i vor Overflod. Og gaaer der os da Noget imod af Betydenhed, da have vi ingen Til-</p>	
200	<p>lid mere hverken til os selv eller Gud, vi have ikke prøvet, hvad Troskab kan udrette, vi gribe til ny Utroskab for at hjælpe os ud af Forlegenheden, og mislykkes det, <i>da bukke vi ganske under for Ulykken</i>. -</p> <p>Men fremfor Alt bør vi da <i>for Guds Skyld</i> beflitte os</p>	<p>da have vi Intet at modstaa med i Ulykken.</p> <p>c. For Guds Skyld.</p>

<p>205</p> <p>210</p> <p>215</p> <p>220</p> <p>225</p> <p>230</p>	<p>paa at opfylde Troskabens hellige Pligt; thi gjøre vi ikke det, da kunne vi ingen Tillid have til ham, han bliver ikke vor Ven, og hans Hjælp er det dog, der skal krone alle vore Bestræbelser; vor Gudsyndelse kan umuligt være sand og oprigtig uden Opfyldelse af denne Pligt; thi hvad kan det nytte, om et Menneske udvortes er fromt og gudfrygtigt, naar hans Hjerte er fuldt af Urenhed? <i>hans Gudsyndelse bliver da blot til et Skjul for hans Slethed.</i> Derfor lyder der ogsaa i Skriften mange Opfordringer, Formaninger og Advarsler til os i denne Henseende: "<i>Jeg lod Forbandelsen udgaa</i>, siger den Herre Zebaoth," at den skal komme til Tyvens Hus og til hans Hus, som sværger falskeligen ved mit Navn" og "<i>Ingen skal undertrykke eller forfordele sin Broder i nogen Handel, thi Herren er en Hævner over alt Saa-dant</i>"; og paa den anden Side forjættes der os en herlig Løn, dersom vi følge Herrens Bud, "at bevise al god Troskab", naar det nemlig hedder: "Vær tro indtil Døden, og jeg vil give dig Livsens Krone".-</p> <p>Betragte vi nu paa den ene Side Følgerne af Utroskab, og paa den anden Side ikke blot det Gavnlige og Nyttige, men tillige det moralsk Rigtige i Troskaben, da maa det være os en kraftig Opfordring til at stræbe at opfylde denne Pligt, og vi kunne være forvissede om, at vi i ethvert Tilfælde ville opnaa Mere ved Troskab end ved det Modsatte, om ikke her, saa dog hisset, saaledes som ogsaa Kristus forjætter os, naar han siger: "Vær tro over Lidet, saa vil jeg sætte Dig over Meget".</p> <p>[mg +] 25/3 1859</p>	<p>1. Hvis vor Gudsyndelse ikke skal blive usand, da maa vor Tjeneste heller ikke blive Øjentjeneste.</p> <p>2. Derfor udtaler Skriften sig udtrykkeligt herom (Ingen maa <u>forfordele</u>...; Jeg lod Forbandelsen udgaa...: Paolui <u>formaner</u> til Troskab).-</p> <p><u>Slutning</u>: Troskab er altsaa en uundgaelig Fordring til os i al vor Færd.-</p>
---	--	---

Opfordret til at skrive efter en lærerdikteret disposition vil eleven sandsynligvis komme galt afsted, hvis han ikke havde fulgt den og i stedet skrevet efter en selvstændigt udformet disposition eller helt undladt at skrive en sådan. Skønt lærerens disposition ikke er absolut indlysende, bliver den fulgt, også med hensyn til pkt. B,a: "Troskab i vor Gjerning er fornøden for Samfundets Bestaaen", som er en fortsættelse af pkt A.: "Fristelser til Utroskab" og først under pkt. B,b: "...for det enkelte Menneskes Skyld" opregner positive forhold i forbindelse med emnet. Stilens inddragelse af eksempler på utroskab fra danmarkshistorien, græsk oldtid og samtiden synes at understøtte et misantropisk helhedssyn, der kun opvejes af nogle enkelte bibelciter i slutningen. Dens dispositionelle univers holder disparte skæbner sammanknyttet i øvelsesstilens fiktion, og religionspsykologiske indslag om samvittighed og forbindelse mellem tro og arbejde understøtter en forudsigelig øvelsesstil.

<p>5</p> <p>10</p> <p>15</p>	<p><u>Hvilke Ensidigheder hefte sig lettest ved det Liv, der indvies til Studier?-</u></p> <p>Menneskekjendere paastaa, at der gives visse Kjendemerker, f.Ex. en Persons Gang, hans Skikkelse o.s.v, hvorefter man med temmelig Sikkerhed kan afgjøre, til hvilken Stand han hører, hvad han beskjæftiger sig med, o.s.v., og vist er det, at der hefter sig saamange Ejendommeligheder ved et Menneske, der hidrøre fra hans Beskjæftigelser, at de have en ikke ubetydelig Indflydelse paa hele hans Personlighed. Hvo vilde f. Ex. ikke kunne kjende en Skrædder eller en Matros fra andre Folk, om ogsaa ikke Klædedragten kom til? Vi gjøre os det ikke rigtig klart, hvad det er, der er Skyld deri, men dog synes vi strax, naar vi se et saadant Menneske: "Ja han er Skrædder", eller: "Han er Matros"; og man kunde nævne mange andre Exempler, der bevise det Samme. Ligesaa velsom Nationerne adskille sig fra hverandre dels ved deres Legemsdannelse, dels</p>	
------------------------------	--	--

20	ved deres Klædedragt, deres Skikke og Andet, saaledes findes der ogsaa mellem en Nations enkelte Individder saa store Forskjelligheder, der hidrøre fra deres hele	
25	Livsstilling, at det vilde være umuligt at paapege dem alle. Ogsaa denne Indflydelse, som vore Beskjæftigelser udøve paa os, er altsaa nok værd at tage med i Betragtning, naar vi vælge os en Livsstilling, der, om ikke andre Omstændigheder indtræffe, skal være varig for vort hele Liv. Vi ville i det Følgende lidt nærmere betragte det Livs Særegenheder og Ejendommeligheder, som ligger os nærmest, nemlig de Studerendes.-	
30	Naar vi her tale om Studier, da maa vi derved forstaa saadanne Sysler, der optage den væsentligste Del af vor Virksomhed, altsaa dels boglige Sysler, dels ogsaa dybe Granskninger i en eller anden enkelt Retning af Videnskaberne. Netop et saadant Liv, blot helliget til Studier, vil, skjøndt naturligvis i forskellig Grad, medføre mange Ensidigheder, det vil sige, Særegenheder og	
35	Ejendommeligheder, saavel i aandelig som i legemlig Henseende, der præge sig saa dybt ind i vort hele Væsen, at vi ikke godt kunne frigjøre os for dem. Den Studerendes Liv foregaar mest i hans lille Studereværelse; der lever han med sine Bøger, der sluger han al den a-	
40	andelige Føde, [lærerrettet: ,>; i margen tilføjet: "kort"] hans Bøger blive ham kjære, ja uundværlige, da de ere hans største Lyst. Han faaer da heller ikke saamegen Lejlighed til at færdes i Verdens Tummel og Larm, den	
45	praktiske Side af Livet gaer for Størstedelen tabt for ham, thi det kan han ikke læse sig til i sine Bøger. Han bliver i Forhold til det almindelige praktiske, larmende og støjende Menneskeliv paa en Maade som den, der stedse har sikkert hjemme i Kakkelovnskrogen, uden at have faaet nogen ret Erfaring, nogen rigtig Kjendskab	

50	til Menneskene og deres Gjøren og Laden. Ofte gaa hans Studier mest ud paa en enkelt Retning af Videnskaberne, og da er han endnu mere udsat for ganske at opsluges deraf og fordybe sig deri, det gaaer ham let, som man ofte har sagt om de store Astronomer, at de	
55	vare kloge paa Himmelen, men Taaber paa Jorden. Hvad Under da, om et saadant Liv maa give den Vedkommendes hele Personlighed et varigt Stempel, som umuligt aldeles kan udviskes af andre Livsforhold.	
60	Hermed være naturligvis ikke sagt, at det gaaer alle Studerende saaledes; nej, det vilde i Sandhed være en sørgelig Tanke, hvis det var Tilfældet, og det vilde vist svække Lysten hos de Fleste til nogensinde at give sig af dermed. Men det er heller ikke saaledes; Studierne skulle bidrage til at danne, til at udvikle Aanden og	
65	Tænkningen, og dette Maal kan meget godt naaes, uden at man derfor behøver saa aldeles at opsluges deraf, at man derover maa forsømme andre, maaske lige saa nødvendige Ting. Kun det kan man sige – og det bør vi da ogsaa i den følgende Betragtning holde fast paa – at	
70	det <u>kan</u> gaa saaledes, og at det ogsaa ofte idetmindste tildels bliver Tilfældet.-	
75	Disse Ensidigheder strække sig saavel til den Studerendes aandelige som legemlige Væsen. Han vil læse sig til Alt, og Andet end det, han kan læse sig til eller selv tænke sig til, faaer han ikke nogen Kundskab om, og bryder sig maaske heller ikke om at faa at vide. Han holder kun den allernødvendigste Omgang med andre	
80	Mennesker, raadfører sig ikke med dem, taler ikke med dem om det, han kunde være i Tvivl om, og det kan saaledes umuligt undgaaes, at han faaer et noget ensidigt Blik paa det Meste af det, som forekommer i det daglige Liv. Han faaer en forkert Mening om hele Ver-	

85	den, ja denne Urigtighed i hans Anskuelse kan endog strække sig til Begrebet om det, der er et Menneske	
90	vigtigst, til Begrebet om Gud. Hvor mangen ung Studerende er det ikke gaaet saaledes, at han ved Studiet af lærde Skrifter er kommen til at tvivle om alt det Bestaaende, om dets Skabelse og Opholdelse, ja endog om, at der var en Gud til, indtil han ved at tale med andre Mennesker faaer sine Begreber opklarede, og faaer at se, at det, han har læst, meget godt lader sig bringe i Samklang med Begrebet om et højeste Væsen. Men undertiden seer man ogsaa Exempler paa, at et saadant Menneske, der engang er kommen til at tvivle, stedse	
95	dybere og dybere nedsænker sig i denne Tvivl, for om muligt dog at udgranske Noget, der kunde tjene hans tvivlende Sjæl til Trøst, og han finder det ikke, han gaaer videre og videre i sine Grublerier, og mister maa-	
100	skende tilsidst Forstanden derover. Ja for det tænkende og overvejende Menneske kan der undertiden komme saadanne Tvivlens Øjeblikke, man kan komme til at gaa og gruble over Noget, som man aldrig kan finde ud af; men godt og glædeligt er det da, om man kan sige til sig selv: ” Jeg vil ikke mere gruble derover”, og man da	
105	har Kraft nok til at udføre denne Beslutning.- Den Studerende føres ved sin Læsning saa særdeles let videre, han kommer til at føle en uslukkelig Tørst efter Viden, han vil trænge ind i Naturens Hemmeligheder, og de	
110	ere ofte af den Art, at han ikke kan gennemtrænge dem. Han danner sig da selv et Billede af Tingene, men Billedet bliver en Karikatur, der enten gaaer til den ene eller den anden Yderlighed; thi han har ikke praktisk Erfaring, han seer Verden, som man siger, kun gennem sine egne Brillor. Dog, de omtalte Muligheder ere	
115	de sjældnere; men derimod er det meget hyppigt, at den	

120	<p>Studerende faaer en saadan Forkjærlighed netop for <u>sit</u> Studium, at det aldeles lægger Beslag paa hans hele Tænkning og Bestræbelse; han gaaer da enten til den ene eller til den anden Yderlighed; han foragter maaske</p>	
125	<p>aldeles alle andre Studier og Beskjæftigelser i Sammenligning med det, han har valgt, og han kommer altsaa ogsaa let til at se ned paa Mennesker, der beskjæftige sig med dem. Han synes, at han slet ikke kan tale med eller have nogen Omgang med denne raa, uoplyste</p>	
130	<p>Hob, han er stadig utilfreds med den; thi det falder ham ikke ind, at alle Mennesker ikke kunne have hans Lyst. Paa den anden Side kan han saa aldeles opsluges af sine Studier, at de blive hans eneste Beskjæftigelse, han tænker aldrig paa Andet, har ingen Interesse for Andet,</p>	
135	<p>han bliver en gammel vindtør Magister, der ikke har Sands for Noget af det, der foregaaer udenfor ham. Kun sin Aand sørger han for at skaffe Føde, Legemet bryder han sig ikke om; han forsømmer altsaa sin Klædedragt, og bryder sig i det hele taget slet ikke om,</p>	
140	<p>hvad andre Mennesker sige om ham, naar han blot kan faa Lov til stedse at leve i Ro blandt sine Bøger.- [lærer tilføjet i margen: "Exempler af Holberg eller Hostrup eller Heiberg"]</p> <p>Saaledes er der mange Snarer, som Studerende let er udsat for at blive hildet i, og naar det sker, da vil det ogsaa give sig tilkjende i hans ydre Adfærd. Lader os tænke os en saadan lærd Pedant, hvordan vil vel hans ydre Fremtræden være? Han fattes aldeles det praktiske</p>	
145	<p>Blik paa Tingene, han betragter dem blot fra sit Standpunkt, og hans Bedømmelse af dem vil altsaa ogsaa blive meget ensidig. Hører man ham derfor tale om Noget, da griber han det altid an paa en kejtet Maade, han indvikler sig selv i idelige Selvmodsigelser og</p>	

150	Urimeligheder; thi han har ingen Erfaring i det, der ta- les om. Han mærker maaske, at han altid kommer galt fra det, naar han vil give sit Besyv med i Laget; han bliver altsaa genert, og maa sidde bomstille og lade Andre snakke. Mangen En er ogsaa hovmodig af sin megen Lærdom, han seer aldeles ned paa sine Tilhøre-	
155	re, slaaer om sig, som Holberg siger, med lutter latin- ske Gloser og Distinktioner, for ret at vise, hvor meget han kan. En saadan Person har Holberg, om end tildels i Karrikatur, skildret i Erasmus Montanus. Selv om en lærd Mand slet ikke gaaer til nogen af disse Yderlighe-	
160	der, saa mærker man dog let paa hans Tale, hvilket Studium der især har beskæftiget ham; idelig indblan- der han uvilkaarlig Ord og Vendinger i sin Tale fra den Gjenstand, der er hans Yndlingsstudium, han taler helst om den, idet han troer, at hans Tilhørere forstaa ham;	
165	men dette er vel som oftest ikke Tilfældet, og han bli- ver saaledes trættende og kjedelig for dem.- Skal en Person, der hele sit Liv blot har lagt sig efter boglige Studier, tage sig Noget for, der angaaer det praktiske Liv, da kommer han næsten stedse kejtet fra det; han	
170	forstaaer slet ikke, hvordan han skal tage fat paa Andet, end det, der netop vedkommer hans Studium; kun det kan han omfatte og huske, med Hensyn til alt Andet er han saa adspredt og saa fremmed, at han let bliver lat- terlig for Andre. Ja hans Beskæftigelse vil ikke blot vi-	
175	se sig i hans Tale- og Handlemaade; hans hele Adfærd, hans Klædedragt, ja selv hans Gang kan komme til at bære Præg deraf.- "Men", kunde En sige, "da der dog er saa mange Snarer at falde i, saa mange Vanskeligheder at over-	
180	vinde, burde man saa ikke hellere aldeles lade være at give sig af med Studeringer? Nej langtfra! Thi kan man	

henter den sit Stof?

Hos ethvert Menneske, der ikke er aldeles ligegyldigt for, hvad der omgiver ham, gjør der sig en Lyst gjeldende [lærerrettet: e>æ] til at vide, kjende og forstaa. Allerede denne i Mennesket nedlagte Videbegjerlighed vil hendrage ham til at gjøre sig bekjendt med Historien, men var det blot den, der drev ham til Studiet af Historien, da vilde denne ikke have Noget forud for enhver anden Viden. Men skal et Studium drives til nogen Fuldkommenhed, skal det være til nogen sand Nytte og Fornøjelse, da fordres der, at man maa have Forkjærlighed for sit Studium, at der maa findes en højere aandelig Trang i vort Indre, der driver os netop til dette Studium

Findes der en saadan Trang til at gjøre sig bekjendt med Historien? Hertil kunne vi svare, at vel er denne Trang langt fra lige stærk hos Alle, og En beskjæftiger sig derfor med Historien i mindre, en Anden i videre Omfang; men den maa dog føles af Alle, der tænke lidt over, hvad de dog egentlig have at betyde i denne Verden. Man maa føle Tilbøjelighed til at lære Menneskeslægten, det Samfund, hvoraf man selv er et Medlem, at kjende, man maa ønske at se Menneskenaturen i sin [lærerrettet sin>dens] uforfalskede Skikkelse, se hvad vor Hensigt og vort Formaal her paa Jorden dog egentlig er. Menneskenaturen maa altsaa studeres, og Kjendskab til den er netop det Udbytte, Historien bringer os; thi alle de Begivenheder, alle de Tilstande, den fremstiller for os, ere dog Virkninger og Ytringer af Menneskenaturen, og om den endog ofte forekommer forfalsket og fordærvet, saa faa vi dog gennem Historien et saadant Indtryk af den, at den ved grundig Eftertanke

35	<p>maa [lærerrettet: ”kunne” indføjet] erkjendes. Man bør, saavidt muligt, søge at lære sin Tid at kjende, man bør søge at fatte, hvad det er, der rører sig i den, hvad det</p>	
40	<p>er, der især tilstræbes, man maa kjende den, hvis man ellers ikke skal blive et blot uvirksomt Led i det store Samfund, hvis man skal kunne deltage i den almindelige Stræben med gode Frugter. Men Nutiden er grundet paa Fortiden, den er udsprungen af den og igrunden kun</p>	
45	<p>en Fortsættelse af den, og hvis man derfor vil have et ret klart Blik paa Nutiden, da maa man tillige kjende dens Kilde, kjende Fortiden. Saaledes bliver da Historien en Nødvendighed for Mennesket, og paa grund af den dybt følte Trang fremstod den ogsaa tidligere end</p>	
50	<p>de fleste andre Videnskaber.- Betragte vi Historien fra Nutidens Standpunkt, da maa vi sige, at den er udviklet i saagodtsom alle mulige Retninger, og desto vanskeligere bliver det da ogsaa at bestemme, hvad Historie egentlig er. Saameget kunne</p>	
55	<p>vi dog sige, at den blot befatter sig med det Skete eller det endnu Nærværende, og man kunne altsaa i dens største Almindelighed bestemme den som en Fremstilling af [utydelig lærerrettelse] det Skete eller det, som har været og maaske endnu er. Dog den er heller ikke</p>	
60	<p>blot en Fremstilling, den er ogsaa en Kundskab, en Videnskab, den er ikke blot, hvad der er fremstillet i Bøger, men tillige Helheden af Begivenheder og Tilstande [de sidste 5 ord er understreget og markeret med et ?] fra den forbigangne Tid. Idet den gaar ud fra Menneskene – thi om den end ikke blot behandler, hvad der angaar dem, saa behandler den dog, hvad deres</p>	
	<p>Granskning har udfundet, og udgaar altsaa fra deres Aand som Grundlag -, indeholder den saaledes Alt, hvad de i Tidens Løb have erfaret, hvad de have gjort, sagt</p>	

65	<p>eller tænkt, forsaavidt dette Sidste kan vides. Saaledes beroer den da enten paa egen Erfaring eller paa Underretning [understreget] og Belærelse om Andres Erfaringer. Den bedste Forestilling om dens Begreb faaer man dog gjennem dens Modsætning, Filosofien; thi medens</p>	
70	<p>denne ikke vil se paa det Enkelte, ikke vil give sig af med Kjendsgjerninger, men forsker efter de sidste Grunde hos Alt, saa beroer Historien egentlig blot paa Kjendsgjerninger, og hvor disse mangle, på fornuftige Slutninger og Tankeforbindelser, og forsker vel i dem</p>	
75	<p>ogsaa, men efter Kjendsgjerninger, for at bestyrke eller berigtige sine Slutninger.-</p> <p>Hvad her er sagt, gjelder imidlertid kun om Historien i sin [lærerrettet sin > dens] største Almindelighed; den omfatter paa en Maade Alt, og deler sig derfor i en</p>	
80	<p>Mængde Grene efter den Mængde Gjenstande, som den behandler; men, da en Gjenstand aldrig kan behandles fuldstændigt, uden at der maa tages Hensyn til andre Forhold, gribe de næsten alle mere eller mindre ind i hverandre. Historien omfatter saaledes ikke blot hele</p>	
85	<p>Naturen, saa at man f.Ex. kan tale om Dyrenes Historie, men især behandler den dog, hvad der angaaer Menneskeslægten og Jorden, hins Gang, Handlen og Virken gjennem Aarhundreder, dennes Omdannelse ved Menneskehaand, [lærerrettet , > ;] og som saadan er det, vi</p>	
90	<p>kalde den Historie i mere indskrænket Betydning. Men denne er atter forskjellig efter det Synspunkt, hvorfra man gaaer ud, enten saaledes, at man seer det Hele under et Overblik, uden at tage Hensyn til andre enkelte Begivenheder end de allervigtigste; man hæver sig lige-</p>	
95	<p>som ud over Jorden, holder sig ikke nøje til Tiden, man betragter Menneskeheden, dens Tilstand, dens aandelige Udvikling i Almindelighed, og der fremkommer alt-</p>	

100	<p>saa en Menneskeheds-Historie, som imidlertid ikke holder sig alene til Kjendsgjærningerne, men ofte lader Plads tilovers for Formodninger og Fornuftsslutninger.</p>	
105	<p>I Modsætning hertil staaer Universalhistorien, der blot fortæller Begivenheder, store og smaa, og vel sammenstiller dem, men uden nærmere at paavise deres Årsager og Følger. [De sidste par linjer markeret med et spørgsmålstegn, "Univelsal-Historie" understreget"]</p>	
110	<p>Den egentlige Historie, <u>Verdenshistorien</u>, er en Forbindelse af dem begge; medens den strengt følger Tiden og bedømmer Begivenhederne, adskiller den sig fra den ene ved at udelukke alle Antagelser, der ikke grunde sig paa Kjendsgjærning, og fra den anden ved at tage Begivenhedernes Aarsager og Følger med; den bliver alt- saa en sammenhængende, ordnet Fremstilling af eller Kundskab om alle væsentlige Forandringer, der ere foregaaede med Jorden og Menneskeslægten i den for- bigangne Tid.-</p>	
115	<p>Men, skjøndt saaledes begrændset, omfatter Verdenshistorien dog en særdeles vid Mark. Thi vel er det egentlig kun de store, verdenshistoriske Begivenheder, det vil sige, de Tildragelser, der have blivende Betydning for alle Mennesker enten for bestandig eller for længere Tid,- vel er det kun disse, der egentlig høre med til Verdenshistorien; men, idet den tillige beretter deres Aarsager og Følger, maa den medtage mange mindre Begivenheder, der enten have fremkaldt de stør-</p>	
120	<p>re eller ere blevne foraarsagede ved dem. Og om end Noget af det Forgangne skjules af Forglemmelse, om end de mindre Tildragelser træder i Skyggen for de større, saa er dog den historiske Tid saa lang, Summen af Begivenheder saa stor, at man aldrig kan komme tilbunds i Verdenshistorien; og hvert Aar, ja næsten hver</p>	
125		
130		

135	<p>Dag forøges dens Stof endnu mere. Den omfatter derfor en Mængde Underafdelinger, det enkelte Folks, det enkelte Lands Historie, Kundskaben om de i den til enhver Tid bestaaende Forhold, altsaa den politiske Historie, Kirkens, ja selv enkelte Familier eller Personers Historie, Videnskabens, Kunstens og Sprogets Historie; og hver af disse indbefatter igjen en Mængde Underafdelinger, som det vel vilde være umuligt at opregne. Og om end enkelte af dem have mindre med den almindelige Verdenshistorie at gjøre, saa strejfe de dog alle tildels ind paa dens Gebet som fremkaldende Verdensbegivenhederne, eller fremkaldte ved dem. Den behandler dog ikke alle disse Forhold lige omfattende; thi medens nogle af dem fordre en dybere Indtrængen netop i den enkelte Retning, og saaledes ved at behandles fuldstændigt vilde skade det almindelige Overblik, saa berører den disse kun løseligt, og holder sig nærmest til det, der angaar Landet og Statsamfundet, som den nødvendigeste Betingelse for al Fremskriden ogsaa i de andre Retninger.-</p>	
140		
145		
150	<p>Verdenshistoriens, eller som vi nu særskilt kunne kalde den, Historiens Formaal er altsaa at skaffe sig en grundig Erkjendelse af Menneskeslægtens Tilstand tidligere og nu. Men skal dette opnaaes, da maa Historien behandles videnskabeligen; [lærerrettelse: videnskabelig] Begivenhederne maa skildres i ordnet Sammenhæng, saa at man ikke blot seer den enkelte Tildragelse, men alt med den Samtidigt, og samler det Hele til et Totalbillede, hvorigjennem man da erkjender Nutidens Sammenhæng med dens Kilde, Fortiden. Historien kan</p>	
155		
160	<p>altsaa ikke blot nøjes med en tør Opregning af Begivenheder, den maa behandles pragmatisk, det vil sige saaledes, at den i sin Helhed kan sammenlignes med</p>	

165	<p>Nutiden, og være til Nytte i det virkelige Liv, saaledes, at den ikke blot bliver en Samling af tørre Hukommelsessætning, men tillige tiltrækker, tiltaler og danner Aand og Hjerte.-</p>	
170	<p>Ligesom altsaa Historien, selv i sin mest indskrænkede Betydning, omfattede en Mangfoldighed af Gjenstande, saaledes henter den ogsaa sit Stof fra utallige Kilder og understøttes af mange Hjælpevidenskaber.</p>	
175	<p>De væsentligste Betingelser for en ordnet Fremstilling af Historien ere Tidsfølgen og Geografien; uden Tids- og Stedsbestemmelser vilde man svæve i Uvished om Alt, hvad der berettes os, og saaledes maa da ogsaa disse Videnskabers Kilder komme med i Betragtning. De fornemste Kilder for Historien ere de skrevne; thi hvad man gennem de uskrevne Kilder kan udfinde, kan dog aldrig blive absolut historisk sandt, og Menneskets</p>	
180	<p>Dømmekraft strækker sig ikke saavidt, at den med fuldkommen Bestemthed kan angive en historisk Begivenhed, der ikke er overleveret gennem en skreven Kilde; idetmindste bliver en Tidsangivelse højst usikker. Historieskrivningen er da atter blandt de skrevne Kilder den paalideligste, saavel de samtidige som de</p>	
185	<p>senere Historieskriveres Værker. Dog maa man, hvis man skal have den historiske Sandhed frem, anvende streng Kritik; thi Meget kan bidrage bidrage til dens større eller mindre Troværdighed. Især har man med Hensyn til de senere at lægge Mærke til, hvorvidt de</p>	
190	<p>kunne kjende den Tid, de skildre, og om ikke maaske de hensætte mange af deres Tids Forhold i Fortiden, som om de ogsaa da havde fundet Sted. Derfor maa man stedse foretrække de samtidige; men selv disses Troværdighed er betinget af ikke faa Omstændigheder,</p>	
195	<p>idet de maaske mangle Villie, maake ogsaa Evne til at</p>	

200	sige den rene Sandhed; det er vanskeligt at træffe sam-	
205	tidige Historieskrivere, der ikke enten selv ere mere el-	
210	ler mindre interesserede i de Begivenheder, de skildre,	
215	og derfor mere eller mindre partiske, eller paa Grund af	
220	deres Stilling have været tvungne til i deres Skildring at	
225	tage mere eller mindre Hensyn til andres Tykke. Tage	
	vi saaledes Liviu for os, da ville vi snart se, at han skri-	

230	<p>kommentar i margen: "og saa gaaer hans Digtes Gjenstand dog ikke langt op over den ovenfor angivne Grændse"] i sine Hovedtræk skildrer, hvad der historisk har tildraget sig, saa kunne vi dog næppe med Bestemthed afgjøre, om ikke mange af de der forekommende Helte ere indsatte og skildret, netop som det passede</p>	
235	<p>ham bedst. Ogsaa de Forfatninger, vi forefinde ved Begyndelsen af den historiske Tid, Lovsamlinger, Indskrifter paa Oldsager o.s.v. kunne yde væsentlige Bidrag til at bedømme, hvad der er historisk Sandhed.-</p>	
240	<p>Forbinder man nu med disse litterære Leveringer de uskrevne Kilder, da kommer man dog ofte til Gisninger, der næsten grændse til Vished. Det er her ikke blot Geologernes Resultater, og Jordens naturlige Beskaffenhed, der kan komme i Betragtning, men tillige og især Folkeejendommelighederne saavel i legemlig som</p>	
245	<p>i aandelig Henseende. Ikke blot gennem Legemsdannelsen, men selv gennem Folkeslagenes aandelige Retning lader sig Slægtskabet mellem Stammerne erkjende, om end denne sidste i Tidernes Løb kan være paavirket af en Mængde fremmede Elementer. Sproget,</p>	
250	<p>ja selv Tankeforbindelsen og Udtryksmaaden kunne være Hjælpemidler, ligesom ogsaa Fællesskab og Lighed i Kunstens Levninger, i Redskaber, Vaaben, Mønter o.s.v. Kortsagt, det vilde være umuligt at opregne alle de Kilder, som Historien benytter; det Mindste som</p>	
255	<p>det Største kan tjene til at give den Bestemthed og Klarhed, og selv af det, der synes ubetydeligt, kan der ofte uddrages en nyttig Lære for Historien.-</p> <p>Historien har saaledes en Mængde Kilder at øse af; den <u>kan</u> altsaa fremstaa, men den <u>maa</u> tillige fremstaa. Vi have allerede tidligere seet, hvilken Trang der maatte føles til den, og tillige tildels betragtet dens</p>	

Nytte, hvorledes den, fremstillet og opfattet paa den rette Maade, maa danne og oplyse, maa give et klart Blik paa sig selv og sin Tid. Ikke blot Statsmanden kan fra den hente lærerige Forbilleder og søge Raad i tvivlsomme Tilfælde, men selv den simple Mand kan af den øse mangan en Lære, der vil være ham til Nytte og Fornøjelse. Det Menneske, der er aldeles ubekjendt med Historien, lever igrunden i en sørgelig Uvidenhed; tager han, det være sig næsten hvilkensomhelst Bog, hvilkensomhelst Avis i Haanden, da vil han ikke engang kunne læse den med nogen Fornøjelse; thi der vil være Meget, som han ikke forstaar. Han ved ikke noget om, hvorledes det gaaer den Menneskeslægt, som han selv tilhører, undtagen just i den snevre Kreds, han daglig lever i; han bliver saaledes en Fremmed, en Ukjendt paa Jorden, den Klode, han beboer. Betragte vi derimod den, der er trængt rigtig ind i Historien, da vil han have et ganske anderledes klart Blik paa det Hele; ingen Begivenhed er egentlig ny for ham, thi han kjende allerede fra Historien en lignende, og kan altsaa med temmelig Sikkerhed forudsige dens Udfald, og ved, hvilke Forholdsregler der som en Følge deraf bør tages. Derfor have de ikke ganske Uret, som sige, at Fortiden er en Spaadom om Fremtiden; thi som Nutiden er udsprunget af, grundet paa det Forbigangne, saaledes maa ogsaa Fremtiden være betinget af Nutiden, og denne læres kun grundigt at kjende gennem Historien.

[mg+]

22/5 1859